

Пархоменко-Куцевіл Оксана Ігорівна

д. н. держ. упр., проф.

pkoi@ukr.net

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

На сьогодні питання формування державної гендерної політики є важливим завданням, яке постає перед нашою державою, та одним із вимог Копенгагенської угоди про вступ до Європейського Союзу. Формування умов рівності між жінками та чоловіками надає можливість суспільству гармонійно розвиватися, забезпечувати потреби населення у задоволенні своїх важливих професійних потреб.

В Україні прийнято багато нормативно-правових документів, спрямованих на формування державної гендерної політики, формування рівних умов, можливостей жінок та чоловіків. Разом з тим, на сьогодні це недостатньо.

Базовим документом, який формує засади державної гендерної політики є Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», мета якого є досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України [1].

Крім того, державну гендерну політику формують такі нормативно-правові документи: Закон України “Про протидію торгівлі людьми” (2011); Закон України “Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні” (2012); Закон України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” (2017); Указ Президента України “Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року ” (2019); Національний план дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р.); Питання проведення гендерно-правової експертизи (Постанова КМУ від 28 листопада 2018 р. № 997); Методичні рекомендації щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі (Наказ Міністерства фінансів України від 2 січня 2019 р. №1); Указ Президента №398/2020 “Про невідкладні заходи із запобігання та протидії

домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства” (2020); Державна соціальна програма запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 р. (2021); Інструкція щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів (наказ Міністерства соціальної політики України від 07.02.2020 р. № 86); Методичні рекомендації щодо внесення до колективних договорів та угод положень, спрямованих на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у трудових відносинах (наказ Міністерства соціальної політики України від 29.01.2020 № 56); Методичні рекомендації щодо ідентифікації випадків гендерної дискримінації та механізм надання правової допомоги (наказ Мінюст від 12.03.2019 № 33) та ін.

Зазначені нормативно-правові документи визначають поняття та основні визначення державної гендерної політики, надають механізми формування гендерно чутливих бюджетних програм, концепцій, формують єдиний механізм проведення гендерно-правової експертизи нормативно-правових документів, а також проектів нормативно-правових документів.

Окремо слід зазначити, що 9 жовтня 2020 року була прийнята постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», якою передбачено запровадити Типове діяльність відповідального підрозділу з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а також посади радників з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі в органах державної влади [2]. Такі підрозділи нададуть можливість органам державної влади формувати гендерно чутливу політику в відповідних галузях життєдіяльності суспільства.

Важливим аспектом розвитку державної гендерної політики в Україні є запровадження гендерного підходу у галузеві реформи.

Важливим документом, який формує державну гендерну політику в Україні є Концепція комунікації у сфері гендерної рівності [3], оскільки інформаційно-роз'яснювальна робота щодо важливості забезпечення принципу гендерної рівності, формування принципу «гендерних окулярів», виховання дітей за принципами рівності та поваги до статей є важливими засадами формування гендерної політики та формування позитивної громадської думки щодо гендерної рівності та сприйняття змін, що відбуваються у суспільстві з урахуванням гендерних принципів формування політики та реформ.

Зараз тримає робота над розроблення важливого стратегічного документу, зокрема, Національної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року [4]. Метою даної стратегії є створення умов для зменшення фактичної нерівності жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства та забезпечення впровадження європейських стандартів рівності [4]. До основних стратегічних цілей Національної стратегії є: по-перше, державна політика у різних сферах життєдіяльності суспільства та на всіх рівнях формується та реалізується із наскрізною гендерною інтеграцією, з урахуванням кращого вітчизняного досвіду, а також напрацьованих та апробованих міжнародною спільнотою принципів та підходів у сфері забезпечення гендерної рівності; по-друге, механізм забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків функціонує стабільно та ефективно; по-третє, у всіх сферах життєдіяльності суспільства забезпечуються рівні права та можливості жінок і чоловіків [4].

На нашу думку, Національна стратегія забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року повинна мати більше стратегічних цілей, зокрема: забезпечення та повагу сімейних цінностей та підтримки та розвитку сімей з урахуванням принципу гендерної рівності; повага до статей; формування професійного розвитку жінок та дівчат; встановлення відповідальності за дискримінацію, особливо при працевлаштуванні та кар'єрному зростанні; встановлення показників моніторингу державної гендерної політики протягом 1, 3, 5 та 10 років; запровадження позитивних дій, у тому числі при працевлаштуванні.

Національна стратегія забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року повинна включати такі розділи:

Розділ 1. Формування сімейних цінностей з урахуванням гендерної рівності.

Розділ 2. Формування дієвих інформаційних кампанії щодо формування гендерної рівності в українському суспільстві.

Розділ 3. Проведення освітніх заходів та занять з формування гендерної рівності.

Розділ 4. Запровадження навчання фахівців з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Розділ 5. Перегляд всіх нормативно-правових документів з урахуванням забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків протягом 5 років.

Розділ 6. Посилення міжнародної співпраці та запровадження міжнародних позитивних практик, спрямованих на формування гендерної рівності.

Розділ 7. Формування гендерної чутливості громадян.

Розділ 8. Навчання державних службовців, осіб місцевого самоврядування, інших осіб, які працюють у комунальних та державних підприємств основ формування та реалізації гендерної політики.

Розділ 9. Прийняття в усіх органах державної влади, підприємствах, організаціях, закладах не залежно від форм власності стратегій забезпечення гендерної рівності.

Розділ 10. Запровадження показників моніторингу діяльності органів державної влади щодо формування та реалізації гендерної політики.

Розділ 11. Співпраця з інститутами громадянського суспільства щодо формування та реалізації гендерної політики.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>

2. Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: постанова КМУ від 9 жовтня 2020 р. № 930. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2020-%D0%BF#Text>

3. Про схвалення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності: розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1128-р . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1128-2020-%D1%80#Text>

4. Проект Національної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року. URL: https://www.msp.gov.ua/files/gend_pol/str_2030.pdf